

ناترازی سوخت و دیوار کوتاه بخش پایین‌دستی صنعت نفت

در سال‌های اخیر، روند افزایش بی‌سابقه شدت تقاضا و ناترازی انباشته و فزاینده تولید و مصرف، به معضلی بزرگ و چالش‌برانگیز در حوزه‌های اقتصاد و امنیت ملی تبدیل شده و بخش پایین‌دستی صنعت نفت را تحت فشار بی‌سابقه‌ای قرار داده است.

روشن است که این معضل بزرگ، زاییده عوامل متعددی است که به مرور زمان پدید آمده و هریک در جای خود، نیازمند توجه مؤثر و اصلاح و بهبود است. با عنایت به داده‌های موجود، بخش قابل تأملی از آمار ظاهری مصرف، مربوط به مؤلفه‌های ناهنجار و گوناگونی مانند قاچاق و توزیع غیرمعارف و خارج از شبکه سوخت، عدم پایش و کنترل مؤثر ازسوی دستگاه‌های متولی ذی‌ربط، فرسودگی ناوگان حمل‌ونقل کشور، نازل بودن قیمت حامل‌های انرژی، غیرمنطقی بودن نظام قیمت‌گذاری، ضعف فناوری، پایین بودن استانداردهای داخلی تولید خودرو، نامناسب بودن مسیرهای مواصلاتی درون‌شهری و بین‌شهری، معضلات ترافیکی و عوامل فرهنگی و البته عوامل متعدد دیگری است.

تأثیرات منفی و متقابل ناترازی در برخی زمینه‌های دیگر (مانند کاهش بارندگی و کمبود ذخایر آبی که منجر به کاهش تولید برق نیروگاه‌های برق آبی و در نتیجه فشار بر دوش نیروگاه‌های فسیلی می‌شود) ازجمله عوامل افزایش مصرف سوخت در فصل‌های مختلف سال است. مثلاً در زمینه بنزین، میزان تقاضای این فرآورده در سال ۱۴۰۳، حدود ۷ درصد رشد داشته است؛ به‌گونه‌ای که ۲۹ اسفند پارسال، حدود ۱۶۵ میلیون لیتر بنزین در سطح کشور توزیع شد. این رکورد تقاضا، در نخستین روز جنگ تحمیلی ۱۲ روزه به سطح بالای ۲۰۰ میلیون لیتر رسید که البته با تلاش شبانه‌روزی تمامی واحدهای عملیاتی و ستادی وزارت نفت، بخش‌های پایین‌دستی و صنعت پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی و با وجود وضعیت جنگی، هیچ‌گونه وقفه‌ای در روند توزیع ایجاد نشد.

در بخش نیروگاهی نیز افزایش ۲۸ درصدی تحویل سوخت مایع به نیروگاه‌ها به لحاظ عملکردی مقارن ثبت رکورد تاریخی تحویل سوخت به نیروگاه‌ها در ۴ ماهه سرد سال ۱۴۰۳ بود. از آغاز آذر تا پایان اسفند ۱۴۰۳ به‌طور میانگین و مستمر، روزانه بیش از ۵۰ میلیون لیتر

نفت‌گاز به نیروگاه‌های کشور تحویل داده شد که در نوع خود بی‌سابقه بوده است، همچنین هماکنون با توجه به رشد ۲۸ درصدی میزان تحویل سوخت مایع (نفت‌گاز و نفت‌کوره) به نیروگاه‌های کشور، حجم ذخایر مفید سوخت نیروگاهی نسبت به پارسال افزایش قابل‌توجهی داشته است.

به‌طور مشخص پاسخ مناسب به نیاز و تقاضای جامعه نسبت به تأمین کافی و توزیع به‌موقع سوخت مصرفی، وظیفه ذاتی و وجودی مجموعه پایین‌دستی صنعت نفت و به‌طور خاص شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران است. روزانه بیش از ۲۵۰ میلیون لیتر انواع سوخت در این گستره به‌صورت شبانه‌روزی و بدون‌وقفه توزیع می‌شود اما مع‌الاسف حدّ یقفی برای این روند ناهنجار و افسار گسیخته، همچنان متصور نیست و چنانچه اقدام مؤثری ازسوی نهادهای بالادستی و تصمیم‌گیر کشور در این باره انجام نشود، کشور را با عواقب ناگوارتری روبه‌رو خواهد کرد.

کرامت ویس‌کرمی

مدیرعامل شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران